

Можна стверджувати, що незважаючи на наукові досягнення в галузі реставрації, окремі успіхи в пристосуванні, проблема включення їх до сучасного життя залишається невирішеною. Загалом реалізація масштабних завдань музеєфікації пам'яток архітектури та містобудування повинна мати серйозну правову і практичну базу у вигляді відповідних нормативних актів і постійних цільових капіталовкладень з боку держави та зацікавлених організацій і структур. Нові об'єкти музеєфікації повинні розраховуватися на широке коло відвідувачів, інтенсивне включення пам'яток до музейного простору України.

Список використаної літератури:

1. Буланова Н. М. Музеєфікація історико-архітектурних пам'яток міста Дніпродзержинська: меморіально-персоналогічний аспект. Видатні особистості: музейна персоналістика. — Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, 2008. Вип. 10. — 338 с.
2. Вайдахер Ф. Загальна музеологія. Посібник. — Л.: Літопис, 2005.
3. Закон України Про охорону культурної спадщини. Верховна Рада України; Закон від 08.06.2000 № 1805-III
4. Лесик А.В. Охрана и рациональное использование памятников архитектуры.- Львов, 1987. – 128с. (60)
5. Музеєфікація замкових комплексів України як один із засобів їх збереження // www.myslenedrevo.com.ua.
6. Терминологические проблемы музееведения. Сборник научных трудов. — М., 1986.
7. Титова О.М. Проблеми музеєфікації пам'яток археології України. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Педагогічні та рекреаційні технології в сучасній індустрії дозвілля». - К., 2004.

Березовська Ольга Василівна

молодший науковий співробітник

Інституту архівознавства Національної бібліотеки України

імені В.І. Вернадського НАН України

ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ СКЛАД АРХІВУ ЗАХІДНОГО НАУКОВОГО ЦЕНТРУ НАН УКРАЇНИ ТА МОН УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ НАПОВНЕННЯ ТА ІНФОРМАТИВНА ЦІННІСТЬ

В науковому середовищі нині функціонують регіональні центри, які мають подвійне підпорядкування НАН України та МОН України. Тому в академічній архівній системі документація наукових центрів НАН України та МОН України має специфічну своєрідну структуру, що зумовлено організаційними особливостями центрів, специфікою їх діяльності тощо. Наукові центри були створені для координації діяльності академічних наукових

установ, вищих навчальних закладів, науково-дослідних організацій при розробці наукових проблем, які мають важливе значення для соціально-економічного і культурного розвитку регіонів України.

Західний науковий центр (далі – ЗНЦ) створено згідно з постановою Ради Міністрів УРСР «Про створення наукових центрів Академії наук УРСР в окремих економічних районах УРСР» від 11.05.1971 р. № 207 та постановою Президії АН УРСР від 20.05.1971 р. № 185. У 1992 р. постановою Президії АН України від 11.11.1992 р. № 301 Центру надано статус юридичної особи у структурі АН України. З 1997 р. спільною постановою/наказом Президії НАН України та Міністерства у справах науки і технологій від 29.01.1997 р. № 43/33 для підвищення статусу регіональних наукових центрів та їх ролі у реалізації державної науково-технічної політики в Україні Центр отримав подвійне підпорядкування НАН України і Міністерству у справах науки і технологій України та назву Державний західний науковий центр.

З 2001 р. на підставі наказу Міністерства освіти і науки України та НАН України від 25.04.2001 р. № 347/107 діє як Західний науковий центр НАН України та МОН України.

ЗНЦ є основною організуючою і координуючою ланкою регіональної системи науково-технічної та інноваційної діяльності в західних областях України. Його діяльність орієнтована на вирішення актуальних соціально-економічних та культурних проблем розвитку регіону. Згідно зі статутом організації – Західний науковий центр НАН України і МОН України створений з метою підвищення ролі науки в розробці та реалізації в Україні, і зокрема в її західних областях, ефективної регіональної політики, орієнтованої на поєднання загальнодержавних і регіональних інтересів [6, с. 61]. ЗНЦ об'єднує науковців восьми областей: Волинської, Івано-Франківської, Закарпатської, Львівської, Рівненської, Тернопільської, Чернівецької та Хмельницької. У західному регіоні функціонує 26 установ НАН України, 67 вищих навчальних закладів III та IV рівня акредитації різних форм власності, понад 200 галузевих науково-дослідних та дослідно-конструкторських установ, в яких працює понад 14 тис. співробітників, в тому числі: 10 академіків та 22 члени-кореспонденти НАН України, понад 1600 докторів наук, більше 7000 кандидатів наук [3, с. 98].

Пріоритетними напрямками науково-координаційної діяльності ЗНЦ є: системи управління та екологічного регулювання розвитку регіону, транскордонне співробітництво; створення та освоєння ресурсозберігаючих, енергоощадних екологічно чистих технологій енергетики, приладо- та машинобудування; розробка і впровадження технологій зміцнення конструкційних матеріалів, методів антикорозійного захисту трубопроводів; вдосконалення виробництва калійних добрив; підвищення нафто- та газовіддачі пластів на родовищах Прикарпаття; раціональне використання та охорона природних ресурсів Карпат і басейнів рік Дністер, Західний Буг, Тиса; розробка

і впровадження систем інформатизації областей регіону; дослідження соціогуманітарних проблем людини, проведення моніторингу подій, визначення рейтингу політичних лідерів; збереження та відтворення народних промислів, ремесел; дослідження мистецьких пам'яток регіону. Вказані напрями є ключовими при створенні комплексних цільових програм соціально-економічного, науково-технічного та інноваційного розвитку західного регіону України за участю ЗНЦ та його установ, розвитку міжрегіонального співробітництва у сфері науки та освіти.

При Центрі працюють наукові відділення, секції, експертні комісії, науково-координаційні та редакційні ради. Наукові секції координують фундаментальні та прикладні дослідження в регіоні, беруть активну участь у науковому прогнозуванні і плануванні дослідницьких робіт, дбають про зосередження сил і коштів на головних напрямках, підготовку наукових кадрів.

Відомими у світі є наукові школи, сформовані у наукових установах регіону: зі статистичної фізики (засновник – акад. І.Р. Юхновський), механіки деформівного твердого тіла і оптимізації технологічних процесів (засновник – акад. Я.С. Підстригач), механіки руйнування і фізико-хімічної механіки матеріалів (засновник – акад. Г.В. Карпенко), кристалохімії інтерметалічних сполук (засновник – проф. Є.І. Гладішевський), термоелектрики (засновник – акад. Л.І. Анатичук), геології і геохімії горючих копалин (засновники – акад. В.Б. Порфир'єв, акад. Г.Н. Доленко), біохімії сільськогосподарських тварин (засновник – акад. УААН С.З. Гжицький), історії української культури (засновник – акад. Я.Д. Ісаєвич) [2, с. 6].

Очолює Центр акад. З.Т. Назарчук – учений в галузі фізики неруйнівного контролю та діагностики матеріалів.

Архівний фонд ЗНЦ представлений документами постійного та довготривалого зберігання, що включають в себе науково-організаційну та управлінську, науково-дослідну документацію та документацію з кадрових питань за 1971–2009 рр. [1, с. 37–38].

Науково-організаційна документація дає уявлення про основні напрями діяльності ЗНЦ, організацію наукових досліджень у західному регіоні: статuti та реєстраційні свідоцтва Центру, постанови Президії НАН України стосовно діяльності Центру, накази та розпорядження голови Центру з основної діяльності, листування з Президією НАН України та іншими установами з питань організації наукової діяльності, протоколи засідань дирекції, протоколи засідань ради Центру, плани НДР, звіти про наукову діяльність Центру, документи про заснування і діяльність інженерно-втілюючого концерну «Енергія», документи про заснування і діяльність науково-дослідного інноваційного виробничо-технологічного бюро, документи (звіти, інформації) про діяльність наукових відділень та секцій, установ Центру, інформації про участь науково-дослідних інститутів у розробці «Комплексного плану розвитку

наукових досліджень», довідки та інформації про впровадження наукових досліджень у виробництво.

Центр завжди прагнув проводити значну роботу для розширення участі вчених в міжнародній науковій співпраці. Так, у архівному фонді ЗНЦ збереглися документи (інформації, довідки, листування) з міжнародного співробітництва, що висвітлюють питання взаємопраці з міжнародними організаціями, установами та вченими, налагодження наукових зв'язків для участі у подальших спільних наукових темах.

Тут також представлена й діяльність допоміжних служб центру. Так, в діяльності кадрової служби відклалися статистичні звіти про чисельність і склад кадрів. Бухгалтерія представлена документами фінансового спрямування: штатні розписи зі змінами до них, плани фінансування та кошториси витрат, річні звіти про фінансово-господарську діяльність центру, що висвітлюють процес фінансування діяльності центру, його розробки наукових тем, власне працівників.

Документи профспілкового комітету, що забезпечує права і гарантії праці співробітників Центру, представлені протоколами засідань комітету, звітно-виборних зборів, колективними договорами, фінансовими звітами.

В архіві представлені документи (довідки, інформації) про діяльність науково-координаційних рад, що діють у восьми областях України для підвищення ефективності науково-організаційної роботи. Завдяки роботі цих рад вдається своєчасно відслідковувати процеси в регіоні і мати безпосередній контакт із керівництвом та представниками ділових кіл областей [5, с. 8].

Протоколи засідань редакційної колегії дають уявлення про налагодження видавничої справи Центру у плані підготовки видань наукових збірників, щорічників тощо, особливо збірників наукових праць, виданих центром: «Бюлетень ЗНЦ: щорічник» та «Соціогуманітарні проблеми людини: щорічник», який видає Інститут соціогуманітарних проблем людини, утворений при Центрі.

Науково-дослідна документація висвітлює наукову діяльність ЗНЦ, розробку наукових проблем та тем, видання наукових журналів, монографій, збірників праць, довідників тощо: це наукові звіти по завершених науково-дослідних темах, монографії, збірники наукових праць. З метою вивчення науково-інноваційного потенціалу західного регіону України ЗНЦ провів анкетування наукових установ регіону щодо наявного наукового потенціалу та результатів діяльності, які відображені у наукових розробках та інноваційних проектах. На цій основі сформовано і видано Каталог наукових розробок науково-дослідних установ та вищих навчальних закладів Львівщини [7]. Аналіз результатів діяльності ЗНЦ відображено у матеріалах доповіді його голови акад. М.І. Долішнього, виголошеній на засіданні Президії НАН України у 2005 р. [8].

Документація з кадрових питань відображає питання особового складу ЗНЦ: накази директора з кадрових питань (особового складу), які відтворюють прийом, переміщення, звільнення, заохочення співробітників, особові справи звільнених працівників, особові рахунки по зарплаті, контракти на роботу в Центрі. Значну увагу ЗНЦ приділяв поповненню наукових установ талановитою молоддю, наданню їм певних соціальних гарантій. З цією метою Центр проводив конкурси на здобуття премій Львівської обласної державної адміністрації та Львівської обласної ради. Щорічно 150 талановитих молодих учених і спеціалістів та 30 відомих учених і фахівців, які працюють в академічних установах та вищих навчальних закладах Львівщини, удостоювалися цієї відзнаки [4, с. 14]. З цього питання архівний фонд центру постійно поповнюється особовими справами стипендіатів, поданих на здобуття премій. Дані документи слугують підґрунтям до вивчення біографічних даних видатних вчених України, їхнього життєвого наукового напрацювання, внеску у розвиток різних галузей та наукових шкіл.

Підсумовуючи вищенаведене, слід зробити висновок, що архівний фонд Західного наукового центру НАН України та МОН України для дослідників історії науки становить значну цінність не тільки в питаннях відображення історії становлення, розвитку та організації діяльності Центру як наукової установи та його наукових співробітників, а й розвитку наукових досліджень в цілому у західному регіоні України.

Список використаної літератури:

1. Архівні фонди установ НАН України. Путівник / [Л.М. Яременко, О.В. Березовська, О.В. Січова та ін.], під ред. О.С. Онищенко. – К., 2008. – 448 с.
2. Державний західний науковий центр / упоряд. І. Дуцяк. – Львів, 1999. – 127 с.
3. Корній В.В., Зинюк О.Д., Романюк Р.Р. Наука західного регіону України: статистика та інформаційне середовище / В.В. Корній, О.Д. Зинюк, Р.Р. Романюк // Наука України у світовому інформаційному просторі. — Вип. 8. — К.: Академперіодика, 2013. — С. 98–106.
4. Назарчук З.Т. Підсумки діяльності Західного наукового центру НАН України та МОН України за 2004–2008 рр. / З.Т. Назарчук // Бюлетень Західного наукового центру. – Львів: Паїс, 2009. – С. 7–15.
5. Назарчук З. Т. Про створення та становлення Західного наукового центру (Доповідь під час урочистих зборів, присвячених дню науки та 40-річчю від дня заснування Західного наукового центру НАН України і МОНМС України, які відбулися 20 травня 2011 року у Львівському національному медичному університеті ім. Данила Галицького) / З.Т. Назарчук // Бюлетень Західного наукового центру. – Львів: Паїс, 2011. – С. 4–10.

6. Назарчук З.Т., Мриггод І.М., Романюк Р.Р. Наука західного регіону України: тенденції, проблеми та пропозиції / З.Т. Назарчук, І.М. Мриггод, Р.Р.Романюк // Вісник НАН України. – 2013. – № 6. – С. 61–70.

7. Науковий архів Західного наукового центру НАН України та МОН України, оп. 2, спр. 1, 19, 21, 22.

8. Науковий архів Західного наукового центру НАН України та МОН України, оп. 2, спр. 32, 35 арк.

Бойко Юлія Олександрівна
к.і.н. науковий співробітник
Інституту архівознавства НБУВ

АРХІВНІ ДОКУМЕНТИ ІНСТИТУТУ РАДІОФІЗИКИ І ЕЛЕКТРОНІКИ ІМ.О.Я. УСИКОВА НАН УКРАЇНИ ЯК ДЖЕРЕЛА З ІСТОРІЇ АКАДЕМІЧНОЇ НАУКИ

Інститут радіофізики і електроніки АН УРСР був створений згідно постанови РМ УРСР від 22 вересня 1955 р. № 1161-133 та постанови Президії АН УРСР від 30 вересня 1955 р. № 70 в м. Харків на базі радіофізичних відділів і експериментальних майстерень Фізико-технічного інституту АН УРСР [2, с. 699].

В 1996 р. згідно з постановою Президії НАН України від 11 січня 1996 р. № 14 Інституту радіофізики та електроніки присвоєно ім'я академіка О.Я. Усикова [3, арк.].

Інститут проводить фундаментальні і прикладні дослідження в області радіофізики, електроніки, розповсюдження радіохвиль, радіофізики твердих тіл і біооб'єктів, дистанційного зондування землі з аерокосмічних носіїв.

Профіль інституту визначається наступними науковими напрямками: 1) фізична і квантова електроніка; 2) електронна оптика; 3) радіоспектроскопія; 4) високочастотні властивості твердого тіла; 5) радіоокеанографія; 6) розповсюдження радіохвиль; 7) дальній радіозв'язок, декаметрова радіоастрономія; 8) молекулярна біофізика. Теоретичні і експериментальні результати в області радіофізики і електроніки привели до створення нових напрямів: дифракційної електроніки і квазіоптичної радіометрії.

Розвиток нових високоєфективних методів рішення задач дифракції, вивчення фундаментальних властивостей твердих тіл, біооб'єктів, дослідження в галузі нанотехнологій, надпровідності, радіолокації; створення діючих лабораторних макетів радіолокаційних систем для контролю територій об'єктів, що охороняються, виявлення замаскованих предметів на тілі людини, пошуку живих людей під завалами, для рішення задач підповерхневого зондування – пошук підземних комунікацій, порожнеч, розливів нафтопродуктів, контроль цілісності і міграції нафто- і газопроводів, наявності підкопів, всепогодного моніторингу стану будинків і інженерних споруд, створення систем запобігання